

Mapę wędrówki znajdziesz skanując poniższy QR kod:

REZERWAT BIOSFERY
BORY TUCHOLSKIE

Tekst: Bożena Stępień

Tłumaczenie na język angielski: Renata Zientarska

Skład: Monika Kuchta

*Zdjęcia na okładce: profil Facebook Zaborskiego Parku Krajobrazowego, ze zbiorów Stowarzyszenia „Charzy...”,
Monika Kuchta, Marzena Janikowska, Bożena Stępień*

Zdjęcie panoramiczne w tle: ze zbiorów Stowarzyszenia „Charzy...”

nr 1, 3, 4 – Monika Kuchta

nr 2 – Michał Stefaniak

nr 5 – profil Facebook Zaborskiego Parku Krajobrazowego

nr 6 – Marzena Janikowska

Zadanie publiczne jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Chojnickiego,
w ramach umowy nr OR/109/W/OR/2021

PASZPORT DO NATURY POWIATU CHOJNICKIEGO

I edycja 2021

Zaproszenie i regulamin

„Paszport do Natury” przygotowany przez Stowarzyszenie „Charzy...” jest zaproszeniem do udziału w niezwykłej podróży do miejsc wyjątkowych i cennych przyrodniczo w powiecie chojnickim. Dla uczestników zabawy przewidzieliśmy atrakcyjne nagrody.

Zabawę zaczynamy 15 czerwca, a kończymy 15 września 2021r.

Czym jest **Paszport do Natury**? To turystyczno-edukacyjny projekt, podczas którego odbędziesz niezwykłe wyprawy m.in. po malowniczych zakątkach Świątowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie. Swoje wycieczki możesz rozłożyć w czasie, łączyć w dowolne ścieżki i tworzyć własne konstelacje podróży! Choć **natura** nie wymaga od ciebie paszportu, to jednak nasz **Paszport** przyda się jako przewodnik w terenie i jako przepustka do zdobycia nagrody. Mamy nadzieję, że nasze propozycje wypraw zaskoczą cię swoją wyjątkowością, urzekną krajobrazami, zainspirują wspaniałą atmosferą. Ruszaj więc w drogę, zbieraj wspomnienia i rób zdjęcia.

Nagrodą będzie nie tylko piękno natury, ale przy odrobinie szczęścia również jedna z wielu atrakcyjnych nagród ufundowanych przez Starostę Powiatu Chojnickiego, Stowarzyszenie „Charzy...” i zaprzyjaźnionych właścicieli firm z branży turystycznej.

W każdym z 10 miejsc wskazanych w Paszporcie znajdziesz tabliczkę z hasłem i kodem QR.

Odnalezione hasła należy wpisać w odpowiednie pola do Paszportu, a kod QR jest bezpośrednim linkiem do strony opisującej miejsce, w którym się właśnie znajdujesz. Na tylnej okładce Paszportu znajduje się kod QR, dzięki któremu możesz zobaczyć mapę swojej podróży.

Aby wziąć udział w losowaniu nagród należy - po odwiedzeniu wszystkich 10 miejsc i po wpisaniu wszystkich 10 haseł - swój Paszport odesłać pocztą lub przekazać osobiście **do Gminnej Informacji Turystycznej w Charzykowach, ul. Jeziorna 54, 89-606 Charzykowy do 15.09.2021r.** Losowanie nagród nastąpi w dniach 15-30 września 2021 r., a jego wyniki ogłosimy w lokalnych mediach. Zwycięzcy zostaną poinformowani telefonicznie o zdobyciu i sposobie odbioru nagrody. Pamiętaj o tym, aby oddany organizatorom Paszport zawierał kontaktowy numer telefonu osoby dorosłej.

UWAGA! Paszporty mogą być także pobierane przez dzieci i młodzież do lat 18-tu, ale tylko w obecności osoby dorosłej (prawnego opiekuna). Można je otrzymać bezpłatnie:

1. w Gminnej Informacji Turystycznej w Charzykowach, ul. Jeziorna 54
2. w Promocji Regionu Chojnickiego, Chojnice, ul. Stary Rynek 1
3. w Eksperymentarium w Chojnicach, ul. Piłsudskiego 30b,
4. w wejściu do rezerwatu przyrody „Kręgi Kamienne” w Odrach,
5. w Centrum Informacji Turystycznej w Czersku,
6. w Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach, ul. Mestwina 10,

lub pobrać i wydrukować samodzielnie ze strony www.eksperymentariumchojnice.pl.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) dla celów organizacji zadania pod nazwą Paszport do Natury Powiatu Chojnickiego.

Informacje o Paszporcie do Natury znajdziesz także na stronach: Promocji Regionu Chojnickiego, GOK Chojnice, Eksperymentarium w Chojnicach oraz na profilu fb Stowarzyszenia „Charzy...”.

Imię i nazwisko właściciela paszportu:.....

Numer telefonu:

Adres:

7. Dolina Kulawy w Zaborskim Parku Krajobrazowym

Na terenie Zaborskiego Parku Krajobrazowego (ZPK) warto zwiedzić malowniczą **ścieżkę przyrodniczą „Dolina Kulawy”**. Zaczyna się ona przy moście, na trasie Laska - Widno, a kończy przy południowym brzegu jeziora Małe Gluche. Trasa mierzy 5 kilometrów i składa się z kilku przystanków dydaktycznych, m.in.: „Jak powstała dolina Kulawy?”, „Działalność bobrów”, „Lasy łąkowe” oraz zrekonstruowany staraniem Nadleśnictwa Przymuszewo XIX-wieczny „System nawodnień łąk w dolinie Kulawy”. Na trasie można podziwiać kompleks łąk, które są siedliskiem rzadkich roślin oraz niezliczonych gatunków ważek.

Mniej więcej w połowie Doliny Kulawy, na wysokości jeziora Małego Gluchego występuje miejsce zwane Doliną Mnichów. Porastają ją przepiękne, okazałe jałowce pospolite. To jedno z nielicznych miejsc Borów Tucholskich, gdzie te iglaste krzewy sięgają 4-5 metrów wysokości. Spacer po ścieżce zajmuje około 4 godzin. Chcąc obejść to niesamowite miejsce, trasę można rozpocząć przy parkingu tuż za miejscowością Laska. Tabliczkę z hasłem znajdziesz w połowie trasy przy wiacie odpoczynkowej.

8. Ścieżka ornitologiczna w Kokoszce

W powiecie chojnickim, w okolicy miejscowości Swornegacie, zlokalizowana jest interesująca **ścieżka ornitologiczno-przyrodnicza „Kokoszka”**. Nazwa trasy pochodzi od osady Kokoszka. Jadąc od strony Chocińskiego Młyna w kierunku wsi Swornegacie, przy drodze numer 236 znajduje się drogowiskaz, który pokieruje nas do Kokoszki. Dwukilometrowa droga prowadzi do leśniczówki, a naprzeciwko niej rozpoczyna się ścieżka ornitologiczno- przyrodnicza o długości 2,2 km. Wzdłuż trasy znajduje się 9 tablic, które opisują kolejne typy siedlisk występujących przy ścieżce i charakterystyczne dla nich gatunki ptaków. W trakcie wycieczki można podziwiać widoki na rzekę Chocinę oraz jeziora: Długie i Karsińskie. To miejsce doskonale sprawdza się też jako plener dla fotografów – zarówno amatorów, jak i tych bardziej zaawansowanych. Tabliczka z hasłem znajduje się przy jednej z 9-ciu tablic edukacyjnych.

9. Jeziora polodowcowe na zielonym Szlaku Zaborskim (Drzewicz- Młynek)

Choć celem naszej wyprawy jest **leśniczówka Młynek** oddalona od Drzewicza o 3,6 km i wystarczy przejść tylko tyle, by zdobyć hasło do paszportu, to zachęcamy jednak do dłuższej wyprawy, ponieważ jest to najpiękniejszy szlak ZPK, który ciągnie się brzegami jezior polodowcowych. Interesujący nas fragment zielonego szlaku Zaborskiego rozpoczyna się w Drzewiczu przy drodze wojewódzkiej nr 236 i prowadzi wzdłuż jezior: Łąckie i Małoląckie. Przy leśniczówce Młynek zobaczysz obelisk poświęcony zamordowanemu komendantowi Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”. W pobliżu znajdują też się stawy, w których pracownicy ZPK odtwarzają gatunek raka szlachetnego. Kilkaś metrów dalej znajduje się pomnik przyrody – dąb szypułkowy Jonek, niestety od kilku lat już tylko w formie leżącego pnia. Tu znajdziesz tabliczkę z hasłem do paszportu.

10. Aleja drzew pomnikowych na trasie: Jarcewo – Lasek Miejski (Chojnice)

łatwo tu dojechać rowerem, autem, albo przejść się pieszo. To fragment czerwonego Szlaku Kaszubskiego im. Juliana Rydzkowskiego. Aleja rozpoczyna się w miejscowości Jarcewo 4 km od Charzyków (koło szpitala) i prowadzi do Lasku Miejskiego pod Chojnicami. Według wielu znawców drzew, dendrologów i arborystów to najciekawsza aleja starych dębów, klonów i lip w powiecie chojnickim. Tabliczkę z hasłem znajdziesz w połowie trasy. W niedalekiej odległości od zabytkowej alei, w polu przy drodze do Chojniczek znajdziesz samotnie rosnący, niezwykle urokliwy, cudowny i dziewiczy pomnik przyrody - dąb szypułkowy o nieoficjalnej jeszcze nazwie Kazimierz.

4. Eksperymentarium w Chojnicach

To tutaj można zobaczyć rosziczkę, usłyszeć śpiew ptaków oraz odgłosy zwierząt, które występują w największym rezerwacie biosfery w Polsce jakim jest Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie. Również tutaj można poznać niesamowite historie czarownic, stanąć oko w oko z prehistorycznym turem, wziąć udział w wyścigu bojerów, poznać obieg wody w przyrodzie, przenieść się w czasie, poznać początki Chojnic i wiele innych. Eksperymentarium to wyjątkowe miejsce na spędzenie czasu z rodziną, znajomymi lub wypełnienie samotnego popołudnia! Znajdź w sobie ciekawość, szukaj odpowiedzi na nurtujące Cię pytania. Doświadcz, sprawdź, wypróbuj! Odwiedź Eksperymentarium i daj się porwać w fascynującą podróż po wiedzę. Dzięki wynalazkom XIX i XX wieku przeniesiesz się w świat dzikiej i ujarzmionej przyrody, świat sportów wodnych, historii oraz kultury Chojnic i regionu. Poznasz wiele nowinek technologicznych, które są przyjazne środowisku. Wystawa mieści się przy ul. Piłsudskiego 30 b, w Chojnicach. Czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 16. Dla grup terminy otwarcia ustalane są indywidualnie tel. 739 007 599. Wewnątrz obiektu znajdziesz tabliczkę z hasłem. Obowiązują bilety wstępu w cenie: 9 zł normalny i 7 zł ulgowy.

5. Rezerwat przyrody „Kręgi Kamienne” w Odrach

Odry to nie tylko pięknie położona, otoczona lasami wieś nad Wdą, ale także wspaniały, unikatowy w skali kraju rezerwat Kręgi Kamienne. To największe i najstarsze po angielskim Stonehenge miejsce tego typu w Europie! Chcesz poczuć wyjątkowy, tajemniczy klimat tego miejsca? Chcesz odetchnąć żywicznym powietrzem, w którym – jak twierdzą niektórzy – unosi się dobra energia? Chcesz zgłębić historię Gotów? A może interesuje cię przyroda i „świadkowie minionych wieków...”. Przyjedź tu, zobacz i poczuj to niezwykle miejsce! Rezerwat jest w pełni udostępniony do zwiedzania, a na jego terenie wytyczone są ścieżki wyposażone w tablice informacyjne. Położony jest około 14 km na północ od Czerska i 1,5 km od wsi Odrzy, gdzie znajduje się filia chojnickiego muzeum. Rezerwat można też zwiedzić przy okazji spływu kajakiem po rzece Wdzie, przystanek Kręgi Kamienne znajduje się ok. 250 m od wejścia do rezerwatu. Kontakt do kustosz muzeum: tel. 52 398 61 30, 601 336 015. Bilet wstępu do rezerwatu kosztuje 4 zł, ulgowy 2 zł. Dzieci do lat 6 wejście bezpłatne. Tabliczka z hasłem w kasie biletowej.

6. Rezerwat przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”

Położony w leśnictwie Lipce, chroni unikalne i liczne stanowisko cisa, pochodzące z samosiewów i nasadzeń z XIX wieku. Najatrakcyjniejsza część rezerwatu, z drzewostanem wielogatunkowym i wielopiętrowym z dużym skupiskiem cisów, jest ogrodzona. Poruszać się tu można tylko po wyznaczonych ścieżkach. Od zachodu rezerwat graniczy z łąkami leżącymi w dolinie Czerskiej Strugi. Rezerwat znajduje się ok. 3 km od Czerska, w pobliżu drogi wojewódzkiej nr 237 Czersk - Tuchola. Od strony zachodniej graniczy z łąkami leżącymi w dolinie Czerskiej Strugi. W odległości około 0,5 km na wschód od rezerwatu znajduje się jezioro Świdno. W pobliże rezerwatu dotrzeć można samochodem i pozostawić go na parkingu leśnym. Następnie przejść 200 m pieszo. Można również podążając niebieskim szlakiem pieszym Partyzantów AK, zejść z niego i zapoznać się z rezerwatem i ponownie na niego wrócić. Na parkingu oraz przy bramie rezerwatu znajdują się tablice informacyjne. Tu znajdziesz tabliczkę z hasłem.

Przystanki na trasie Paszportu do Natury:

1. Charzykowy (ścieżka botaniczna przy siedzibie Parku Narodowego „Bory Tucholskie” i „Ptasi Raj”)

Charzykowy to wyjątkowo urokliwa miejscowość letniskowa, położona 6 km od Chojnic, nad największym w regionie jeziorem polodowcowym. To kolebka żeglarstwa polskiego, z pierwszym i zarazem jednym z najlepszych klubów żeglarskich w Polsce. To z Jeziora Charzykowskiego w świat wypłynęło wielu znanych żeglarzy, mistrzów olimpijskich, świata i Europy. To także centrum turystyki i miejsce plażowania dla powiatu chojnickiego oraz siedziba Zaborskiego Parku Krajobrazowego i Parku Narodowego „Bory Tucholskie”. W Charzykowach należy odwiedzić 2 uroczne miejsca: botaniczną ścieżkę dydaktyczną (ul. Długa 33) oraz skwerek „Ptasi Raj” tuż obok Gminnej Informacji Turystycznej (ul. Jeziorna 54). Ścieżka botaniczna pozwoli zapoznać się z florą regionu Borów Tucholskich. Mogą z niej korzystać również osoby na wózkach inwalidzkich. Czynna w dni powszednie do godz. 16.00, wejście bezpłatne. Zarówno w tym miejscu, jak i w Ptasim Raju znajdziesz tabliczkę z hasłem i kodem QR. Ptasi Raj jest dostępny przez całą dobę i stanowi edukacyjny skwerek na temat ptaków.

2. „Piła Młyn” w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”

Piła Młyn to miejsce na szlaku niebieskiej ścieżki dydaktycznej w Parku, której początek znajduje się tuż za miejscowością Bachorze, 8 km od miejscowości Charzykowy, gdzie dostępny jest wygodny parking. Niebieska ścieżka poprowadzi cię do **dębu Bartuś** oraz **nad jezioro dystroficzne Kacze Oko** i do **Strugi Siedmiu Jezior**. Spacer na tym odcinku potrwa ok. 1 godz., a do przejścia jest ok. 4 km. Przebieg ścieżki oznakowany jest w terenie białymi kwadratami o boku 10 x 10 cm z niebieskim ukośnym paskiem. W drodze do celu miniesz kilka ciekawych przystanków poświęconych mrówkom, bartnictwu, ochronie ptaków i nietoperzy. Hasło, którego szukasz, znajduje się na tablicy ogłoszeniowej tuż obok Bartusia. Aby wejść do Parku należy wcześniej (najlepiej w Informacji Turystycznej w Charzykowach lub poprzez Internet) zakupić bilet wstępu (3 zł normalny i 1,50 zł ulgowy) oraz zapoznać się z regulaminem zwiedzania.

3. Jezioro Gacno Wielkie w Parku Narodowym „Bory Tucholskie”.

Wędrując zieloną ścieżką dydaktyczną „wokół jeziora lobeliowego Wielkie Gacno” dotrzemy do jeziora o tej nazwie. Ścieżka zaczyna się nieopodal leśniczówki w Bachorzu i Terenowej Bazy Edukacyjnej Parku, dokładnie po drugiej stronie szosy, a kończy w miejscowości Funka. Aby przejść całą trasę trzeba pokonać 6,6 km, co zajmuje ok. 3 godz. Po drodze zobaczymy wydmy śródlądową, jezioro lobeliowe Gacno Wielkie z charakterystyczną dla niego roślinnością (lobelią jeziorną i poryblinem jeziornym). Przy brzegu jeziora baczny obserwator zauważy rosziczkę okrągłolistną, należącą do roślin mięsożernych. To najlepsze miejsce by zapoznać się z mieszkańcami lasu, wydmy i jezior. Podobnie jak poprzednie ścieżki, oznakowano ją białymi kwadratami,

tym razem jednak z zielonymi ukośnymi paskami. Hasło, którego szukasz, znajduje się tuż przed wejściem na drewnianą kładkę spacerową przy jeziorze Gacno Wielkie. Miejsce to jest wyjątkowo urocze i romantyczne, drewniana kładka swym kształtem przypomina serce.

1.

.....
.....

2.

.....
.....

3.

.....
.....

4.

.....
.....

**Wpisz czytelnie
odnalezione
hasła
w odpowiednie
plastry miodu!**

5.

.....
.....

6.

.....
.....

7.

.....
.....

8.

.....
.....

9.

.....
.....

10.

.....
.....

Powodzenia!